

MADŽARSKO NACIONALNO GIBANJE

Madžarsko nacionalno gibanje z **Lajosem Kossuthom** na čelu si je prizadevalo za **največjo možno neodvisnost Ogrske od Dunaja**. Nacionalnih pravic drugih v državi živečih narodov niso bili pripravljene priznati, zavračali so njihove zahteve po enakopravnosti, ker so želeli dati Ogrski izključno **madžarski značaj**.

Gibanje se je začelo 3. marca 1848 z Kossuthovim govorom v Požunu. Obtožil Dunaj za krivca vseh političnih, družbenih in ekonomskih težav monarhije. Za Ogrsko je zahteval **samostojno vlado, ustavo, državni zbor in vojsko**. Aprila 1848 je avstrijski cesar dal pravico do samostojne vlade, ustave in državnega zbora, vojske pa ne.

Gibanje, ki je Ogrsko obravnavalo kot madžarsko nacionalno državo, je kmalu naletelo na odpor nemadžarskih narodov, ki so si vsi po večini prizadevali za doseg avtonomije znotraj države:

- ⊗ Hrvati – 25. marca 1848 so na narodni skupščini v Zagrebu zahtevali združitev hrvaških dežel (Hrvaške, Slavonije in Dalmacije) v avtonomno enoto znotraj države. V drugi polovici aprila 1848 pa so prekinili stik z ogrsko vlado.
- ⊗ Vojvodinski Srbi – maja 1848 so na skupščini v Sremskih Karlovcih zahtevali avtonomijo Vojvodine v okviru Ogrske. Ker jim Madžari tega niso priznali, so se jim junija 1848 z orožjem uprli.
- ⊗ Slovaki – začeli upor septembra 1848, ker ogrska vlada ni hotela upoštevati njihovih zahtev. Te so formulirali na zborovanju v Liptovskem Sv. Mikulašu. V t.i. Zahtevah slovaškega naroda so se zavzeli tako za zagotovitev slovaške samobitnosti, kot tudi za enakopravnost vseh narodov Ogrske.

Jeseni 1848 se je avstrijski dvor odločil, da z vojsko pokori uporne Madžare. V obračunu z njimi se nasloni na Hrvate. Ti so na čelu imeli bana (ban = kraljevi namestnik) Josipa Jelačića. Sprva so doživljali poraze, na začetku leta 1849 pa jim je uspelo prisiliti Odbor za obrambo države (na čelu Lajos Kossuth), da se je preselila iz Pešte v Debrecen.

Konec marca 1849 se je sreča nasmehnila vstajnikom. Vojaški uspehi so jih spodbudili k razglasitvi neodvisnosti Ogrske (14. april 1849). Z Ogrskega prestola so odstavili Habsburžane in za vladajočega guvernerja Ogrske razglasili Lajosa Kossutha. Naslednjih nekaj tednov so ogrske čete doživele še nekaj uspehov, vendar pa so bile prešibke, da bi zadale dokončni udarec cesarski vojski.

Sredi maja 1849 je avstrijskim četam priskočila na pomoč ruska armada. Ogrska vlada je takrat poskušala mobilizirati tudi Nemadžarske narode. Sprejela je zakon o narodnostih, ki je dajal široke jezikovne pravice Nemadžarom. Vendar pa je bilo za preobrat prepozno. Ogrska vojska je 13. avgusta 1849 pri Vilagosu kapitulirala.

Del voditeljev Madžarskega gibanja je uspelo pobegniti v Turčijo (tudi Kossuth), ostali so bili obsojeni na smrtne kazni ali dolgotrajne zaporne kazni.